

Sundhedsplejens serviceniveau 2018

Dette notat er udarbejdet med henblik på at beskrive, hvordan Varde Kommune fremadrettet kan tilrettelægge Sundhedsplejens service, således at;

- De tilstedeværende ressourcer udnyttes optimalt
- Serviceniveauet afspejler det nuværende behov hos børn og familier
- Sundhedsplejens servicetilbud tilrettelægges ud fra nyeste viden og forskning samt sundhedsstyrelsens anbefalinger på området.

Indledning

For 3 år siden blev det politisk vedtaget, at Sundhedsplejen tilbyder et forældrekursus kaldet Familieiværksætterne (FIV) til alle førstegangsfødende i Varde Kommune. Der begynder et hold hver måned, og der er 14 mødegange pr. hold. Et af formålene har været dannelse af sociale netværk mellem deltagerne, men mange forældre synes, Varde Kommune geografisk er for stor til netværksdannelse, og de deltager derfor i de eksisterende mere lokale mødregrupper.

Der er foretaget en evaluering af fremmødet til FIV i 2017, som viser, at ca. 50 % af de førstegangsfødende (106 familier ud af 206) tager imod tilbuddet om FIV, og at ca. 20 % af de mulige deltagere fuldførte kurset. Det er Sundhedsplejen vurdering, at det primært er ressourcestærke familier, som deltager. Det er også Sundhedsplejens vurdering, at de deltagende forældre får stort udbytte af FIV. Dette må dog sammenholdes med ressourceforbruget til FIV. Udover Sundhedsplejen, som deltager hver gang, bidrager 8 andre faggrupper på en mødegang hver måned.

Der er generelt et stort fokus på den tidlige indsats, idet meget forskning viser, at tidlig indsats er en gevinst ikke kun for børnene og familierne med også for kommunens økonomi på langt sigt. Servicetilbuddet og -niveauet foreslås derfor fastsat således, at Sundhedsplejens tilbud forefindes på de tider af barnets liv, hvor der er mulighed for med enkle midler at spotte og hjælpe med at rette en uheldig udvikling. Der skal herudover være særlige tilbud til de børn og familier, der er på vej mod eller allerede befinder sig i en udsat position.

1. Sundhedsplejens nuværende servicetilbud i Varde Kommune

På småbørnsområdet:

Sundhedsplejen tilbyder en række faste tilbud til alle

- Graviditetsbesøg i hjemmet gives efter behov til dem, som henvises fra primært jordemødrene. (10 % af alle fødsler i 2017)
- Barselsbesøg i hjemmet til alle, som udskrives før 72 timer efter fødslen. Besøget ligger 3-6 dage efter fødslen

- Etableringsbesøg i hjemmet til alle inden for de første 14 dage efter fødslen
- 2 mdr. hjemmebesøg gives til alle inkl. screening af moderen for fødselsdepression.
- 4-6 mdr. gruppekonsultation på Lerpøthus, dog individuel konsultation for deltagerne i FIV
- 8-10 mdr. individuel konsultation i klinikken på Lerpøthus

Sundhedsplejens tilbud til udvalgte målgrupper

- Familieiværksætterne (FIV) tilbydes alle førstegangsfødende og er i alt 14 mødegange a 2 timer (4 gange før fødslen og 10 gange efter fødslen)
- Mødregruppe for sårbare, unge dansktalende mødre i på Lerpøthus.
- Behovsbesøg efter den enkelte sundhedsplejerske faglige vurdering
- Åben telefonvagt på hverdage af 1½ times varighed
- Konsulentfunktion i forhold til daginstitutioner
- Koordineringsmøder, når det er relevant
- Sundhedsplejen har siden november 2016 bidraget i den særlige småbørnsindsats, hvor indsatsen er en del af en foranstaltning og finansieres af Myndighed.

På skoleområdet

Sundhedsplejen tilbyder en række faste tilbud til alle

- Indskolingsundersøgelse af alle børn i 0. klasse inkl. sundhedssamtaler ud fra skolesundhedsprofilerne
- Måling af højde og vægt af alle børn i 1. klasse
- Måling af højde og vægt af alle børn i 5. klasse samt sundhedssamtaler efter behov ud fra skolesundhedsprofilerne.
- Udskolingsundersøgelse af alle børn i 8. klasse inkl. sundhedssamtaler ud fra skolesundhedsprofilerne

Sundhedsplejens tilbud til udvalgte målgrupper

- Klasseundervisning efter behov primært omkring pubertet og prævention
- Behovskonsultationer og hjemmebesøg efter den enkelte sundhedsplejerskes faglige vurdering
- Konsulentfunktion i forhold til skolerne

2. Sundhedsstyrelsen anbefalinger

På småbørnsområdet

- Barselsbesøg til alle ambulante fødende på 4-5 dagen (udskrevet før 72 timer efter fødslen)
- Etableringsbesøg til alle indenfor 10-14 dage efter fødslen
- 4 ugers hjemmebesøg
- 2 mdr. hjemmebesøg
- 4-6 mdr. hjemmebesøg
- 8-10 mdr. hjemmebesøg

Ifølge Bekendtgørelse nr. 1344 af 03/12/2010 om forebyggende sundhedsydelser for børn og unge § 10 står der i stk. 2:

"I barnets første leveår skal funktionsundersøgelserne normalt finde sted ved besøg i barnets hjem"

På skoleområdet

På skoleområdet skal Sundhedsplejen jf. bekendtgørelsen føre tilsyn med det enkelte barns fysiske og psykiske helbredstilstand ved *"funktionsundersøgelser og regelmæssig kontakt"* med børnene, hvorved almene sundhedsmæssige problemer skal afdækkes.

Det indebærer

- Lovpligtige funktionsundersøgelser i indskolingen (0. eller 1. klasse) og i udskolingen.
- Vægtkontrol 2 år efter hinanden
- Som minimum udføres vægtkontrol i midten af skoleforløbet (4., 5. eller 6. klasse)

Herudover skal Sundhedsplejen forestå

- Sundhedspædagogiske aktiviteter
- Åben konsultation.

I forhold til Sundhedsplejens nuværende servicetilbud lever Varde Kommune således ikke op til sundhedsstyrelsens anbefaling på en række områder

- Barselsbesøg anbefales på 4.-5. dagen, hvor Varde Kommune nu lægger besøget på 3-6 dagen.
En ændring til det anbefalede barselsbesøg på 4.-5.dagen vil betyde, at der skal lægges barselsbesøg om lørdagen for børn født om tirsdagen. Sundhedsfagligt vil det være bedre med besøg på 4.-5. dagen, da f.eks. behandlingskrævende gulsot kan udvikle sig fra dag til dag. Hertil kommer, at nyfødte med vægttab over 7 % skal tilbydes vægtkontrol indenfor 48 timer. Dette kan gøres i Varde Kommune, hvis der er mulighed for konsultation om lørdagen, alternativt uden lørdagskonsultation skal disse børn henvises til ambulant kontrol på sygehuset i weekenden
- 4 ugers hjemmebesøg til alle nyfødte – i Varde Kommune tilbydes besøg efter behov
- 4-6 mdr. hjemmebesøg – i Varde Kommune tilbydes gruppetilbud i klinikken på Lerpøthus
- 8-10 mdr. hjemmebesøg – i Varde Kommune tilbydes en individuel konsultation i klinikken på Lerpøthus

3. Forslag til ændring af Varde Kommunes servicetilbud for Sundhedsplejen

Nedlæggelse af FIV og tilbud om graviditetsbesøg til alle førstegangsfødende

Tilbuddet om FIV nedlægges og erstattes blandt andet af graviditetsbesøg i hjemmet til alle kommende forældre, der venter deres første barn. Dette skal ses som et led i den tidlige indsats for at få mulighed for at understøtte det kommende barn og forældre så tidligt som muligt.

FIV har tilbudt oplæg for førstegangsførældrene om emner inden for barnets psykologiske udvikling, udvikling af motorik og sprog mv. Fremadrettet afprøves etablering af en række fyraftensmøder med disse emner, hvor alle forældre til spædbørn er velkomne – også flergangsførældre, hvilket er en udvidelse af den nuværende målgruppe for FIV.

Lørdagsåbent

Jf. sundhedsstyrelsens anbefaling om barselsbesøg på 4.-5. dagen udvides arbejdstiden til at omfatte lørdag efter nærmere forhandling med Dansk Sygeplejeråd. Samtidig vil det være en serviceforbedring, at vægtkontroller kan foretages i Varde Kommune om lørdagen, ligesom sundhedsplejersken vil kunne besvare spørgsmål om lørdagen f.eks. om amning.

4 ugers hjemmebesøg efter behov erstattes af 4 ugers hjemmebesøg til alle

Jf. sundhedsstyrelsens anbefaling om hjemmebesøg til alle familier med babyer på 4 uger. Erfaringen i Varde Kommune viser, at der på trods af et anseeligt antal behovsbesøg for netop denne aldersgruppe findes børn ved 2 mdr. besøget med vægttab, tilknytningsudfordringer, skæve kranier, mødre og fædre med fødselsreaktioner osv., hvoraf en del kunne være spottet tidligere f.eks. ved 4 ugers besøg.

Screening af alle børn ved 2 mdr. besøg

Institut for Psykologi (Tidlig Indsats og Familieforskning) på Københavns Universitet har udviklet en screeningsmetode i forhold til tidlig opsporing af tilknytningsforstyrrelser og stress hos spædbørn. Forskning har vist, at tilknytningsforstyrrelser og stress hos spædbørn har betydning for børnenes evne til at regulere bl.a. stress og negative følelser senere i livet. Det handler i høj grad om evnen til at udvikle de følelsesmæssige og sociale kompetencer - herunder empati.

Screeningsmetoden er allerede udbredt og implementeret i 33 kommuner i Danmark. Varde Kommune kan med fordel indføre denne screeningsmetode, da det vil give Sundhedsplejen et helt konkret værktøj til opsporing af tidlige udfordringer med tilknytning, så der kan iværksættes tværfaglige forebyggende indsatser på et langt tidligere tidspunkt, end tilfældet er nu.

4-6 mdr. gruppekonsultation ændres til individuel konsultation

På nuværende tidspunkt tilbyder Varde Kommune et gruppekonsultationstilbud, som primært handler om kostvejledning (overgangskost). Sundhedsplejen vurderer, at kostvejledningen er vanskelig at gøre så individuel som ønsket, og at tilbuddet derfor ikke p.t. har den ønskede kvalitet og effekt. Tilbuddet kan omlægges, så alle tilbydes en individuel konsultation i klinikken på Lerpøthus, hvor vejledningen målrettes individuelt efter den enkelte barn og barnets familie.

Sundhedsstyrelsen anbefaler hjemmebesøg til denne gruppe, men med de gode klinikforhold på Lerpøthus, vurderer Sundhedsplejen, at en individuel konsultation i klinikken med fordel kan prioriteres fremfor at besøget sker i hjemme. Derved er denne ændring udgiftsneutral.

Tilbud til familier i forbindelse med forælderrollen mv. vha. Marte Meo-metoden

Marte Meo er en evidensbaseret vejledningsmetode, der kan anvendes forebyggende til foranstaltninger f.eks. i forbindelse med at understøtte forælderrollen. Forældrene og sundhedsplejersken ser på små videooptagelser af familien, og der tages udgangspunkt i familiens tilstedeværende ressourcer. Sundhedsplejen har 2 uddannede Marte Meo-terapeuter ansat.

Udvidelse af gruppetilbud, mødregrupper mv

Sundhedsplejen har for et år siden etableret et gruppetilbud for sårbare mødre (med psykiske udfordringer, sociale vanskeligheder o. lign.). Sundhedsplejen ønsker at udvide dette tilbud med etablering af gruppetilbud til flere målgrupper f.eks. mødre eller fædre med fødselsreaktioner, tilbud for etniske grupper, da disse familier har helt særlige behov og udfordringer, og som ofte ikke deltager i de almindelige mødregrupper bl.a. pga. sprogvanskelighederne.

Årligt sundhedstjek af alle børn anbragt i Varde Kommune

Undersøgelser viser, at forholdsvis mange anbragte børn har særlige udfordringer og vanskeligheder. En undersøgelse fra Sundhedsplejen i Mariagerfjord Kommune viser, at der ved et årligt sundhedstjek af anbragte børn blev fundet sundhedsmæssige udfordringer med syn, hørelse, vægt, fysisk eller psykisk sygdom, som krævede henvisning og behandling hos

50 % af de anbragte børn. Sundhedsplejen ønsker at etablere en specifik og målrettet indsats i forhold til denne gruppe.

En målrettet indsats i forhold til overvægt

I Varde Kommune ses en stigning i udvikling af overvægt blandt skolebørn (13 % er overvægtige ved indskolingen og 19 % er overvægtige ved udskolingen). Omregnet til faktiske tal betyder det, at der er knap 1000 overvægtige (BMI >25) skolebørn i Varde Kommune. Der bør udarbejdes en kvalitetsstandard i forhold til en tværgående indsats omkring overvægt for skolebørnene. Sundhedsplejen tænkes at bidrage med et tilbud om måling af højde og vægt af alle børn i 3. klasse samt en opfølgende livsstilssamtale til 20 % af disse børn samt yderligere vægtkontroller til 100 børn.

Øget fokus på overgange

Sundhedsplejen oplever stigende efterspørgsel på medvirken og kompetencer ind i det tværfaglige samarbejde. Sundhedsplejen kan bl.a. bidrage ved at fokusere på overgange mellem f.eks. hjem og dagpleje eller vuggestue, hvilket p.t. er en meget vigtig men overset overgang i barnets liv.

4. Hvordan finansieres det foreslåede serviceilbud?

Afvikling af Forældreiværksættertilbuddet til alle 1. gangs fødende

På baggrund af evaluering af Familieiværksættertilbuddet FIV afvikles dette tilbud. Tilbuddet har været godt og deltagerne tilfredse, men de forbrugte ressourcer forventes at kunne bruges bedre på anden måde.

Ændring af telefonpolitikken

I forbindelse med arbejdstilsynets tilsyn i 2016 blev det besluttet, at sundhedsplejersker ikke skulle udlevere deres telefonnumre til borgerne. Hvis borgerne skal i kontakt med Sundhedsplejen, sker det via mail eller gennem den daglige telefonvagt. Sundhedsplejen vil gerne igen gøre det muligt for borgerne at komme direkte i kontakt med den sundhedsplejerske, som de kender. Med flere telefonopkald direkte til den enkelte sundhedsplejerske vil behovet for telefonvagten blive mindre og tidsforbruget reduceres.

Reduktion i antallet af behovsbesøg

Sundhedsplejen har gennemført et meget stor antal behovsbesøg. I 2017 er der i hjemmene foretaget 1070 behovsbesøg fordelt på 455 børn. Hertil kommer 206 behovskonsultationer på Lerpøthus fordelt på 161 børn. En væsentlig del af disse behovsbesøg og -konsultationer vil fremadrettet indgå i det nye servicetilbud. F.eks. vurderes det, at der allerede aflægges besøg hos 40 % af de børn, der fremover vil få tilbudt et 4 ugers hjemmebesøg.

5. Sammenfatning

Sundhedsplejen vil gerne optimere det samlede tilbud om sundhedspleje ved at

- Afvikle tilbuddet om Familieiværksætterne (FIV) på baggrund af, da tilbuddet primært anvendes af ressourcestærke familier, og der ses et deltagerantal på 50 % og kun 20 % fuldfører kurset.
- Styrke familierne generelt med graviditetsbesøg til alle førstegangsfamilier og til familier med særlige behov.

- Udvide arbejdstiden med lørdag, så vi kan følge sundhedsstyrelses anbefaling om barselsbesøg på 4.-5. dagen efter fødslen og varetage 48 timers vægtkontroller i Varde Kommune
- Tilbyde 4 ugers hjemmebesøg til alle jf. sundhedsstyrelsens anbefaling.
- Screene alle babyer på 2 måneder som led i tidlig indsats for at opspore eventuelle tilknytningsvanskeligheder
- Ændre gruppetilbuddet til børn på 4-6 mdr. til et individuelt og fagligt bedre tilbud
- Øge fokus og bidrage til at styrke overgangene på barnets vej lige fra fødegangen til Sundhedsplejen til dagpleje eller vuggestue til børnehave til skolelivet.
- Sætte øget fokus på overvægt bl.a. med en indsats i forhold til børnene i 3. kl.
- Benytte marte-meo vejledningsmetoden i familier, der oplever udfordringer og konflikter
- Indføre sundhedstjek af alle børn anbragt i Varde Kommune.

Med denne omlægning forventes Sundhedsplejen inden for de eksisterende ressourcer at bidrage til en mere målrettet indsats i forhold til børnefamilierne i Varde Kommune.

Det nye serviceniveau evalueres ved udgangen af 2020.

Skematisk oversigt over serviceniveauet i Sundhedsplejen i Varde Kommune

	Nuværende servicetilbud	Forslag til nyt servicetilbud
Børn før skolealderen		
Familie-iværksætterne (FIV)	14 mødegange for alle 1.gangsforældre.	Afvikles i løbet af 2018.02.05 Der afprøves nye mødeformer med relevante emner til spædbørnsforældre.
Gravide	Hjemmebesøg efter behov	Hjemmebesøg til alle 1.gangsfødende. Hjemmebesøg efter behov til flergangsfødende
Barselsbesøg - anbefalet på 4.-5.dagen	Hjemmebesøg til alle ambulante fødende på 3.-6. dagen	Hjemmebesøg til alle ambulante fødende på 4.-5. dagen (Indfører lørdagsåbent)
Etableringsbesøg på 10. -14. dagen	Hjemmebesøg til alle	Hjemmebesøg til alle
4 uger		Hjemmebesøg til alle
2 mdr.	Hjemmebesøg til alle inkl. screening af mødre for fødselsdepression	Hjemmebesøg til alle inkl. screening af mødre for fødselsdepression Screening af alle børn for tilknytningsforstyrrelser og efterfølgende opfølgning efter behov

4-6 mdr.	Gruppekonsultation på Lerpøthus, dog individuel konsultation for deltagerne i FIV	Individuel konsultation i klinikken til alle
8-10 mdr.	Individuel konsultation i klinikken til alle	Individuel konsultation i klinikken til alle
Behovsbesøg / Behovskonsultation	Tilbydes efter den enkelte sundhedsplejerskes faglige skøn.	Tilbydes efter den enkelte sundhedsplejerskes faglige skøn. Antallet forventes at falde, da det generelle tilbud indeholder flere standardbesøg.
Mødregruppe	Sundhedsplejen opretter grupperne, men deltager ikke i dem	Sundhedsplejen opretter grupperne, men deltager ikke i dem
Særlige gruppetilbud	Mødregruppe for sårbare, unge dansktalende mødre	Mødregruppe for sårbare, unge dansktalende mødre 1-2 andre gruppetilbud (f.eks. mødre/fædre med efterfødselsreaktion, grupper for etniske mødre)
Konsulentfunktion	Råd og vejledning til forældre og fagprofessionelle	Råd og vejledning til forældre og fagprofessionelle Målrettet indsats i forhold til overgangene i de små børns liv
Understøttelse af forælderrollen vha. Marte Meo-metoden		Marte Meo tilbud og forløb til udvalgte familier
Spæd- og småbørnsindsatsen	Foranstaltning over serviceloven, hvor der er brug for sundhedsfaglige kompetencer – finansieres af Myndighed	Foranstaltning over serviceloven, hvor der er brug for sundhedsfaglige kompetencer – finansieres af Myndighed
Skolebørn		
0. klasse	Indskolingsundersøgelse med forældre: højde, vægt, syn og hørelse	Indskolingsundersøgelse med forældre: højde, vægt, syn og hørelse
1. klasse	Højde- og vægtmåling + opfølgning hos 33% af børnene	Højde- og vægtmåling + opfølgning hos 33% af børnene
3. klasse		Højde- og vægtmåling Tilbud om livsstilssamtale til 100 børn og forældre Tilbud om ekstra vægtkontrol hvert kvartal til 100 børn
5. klasse	Højde- og vægtmåling af alle børn samt syns- og høreprøve efter behov. Samtale med udvalgte børn ud fra skolesundhedsprofilerne	Højde- og vægtmåling af alle børn samt syns- og høreprøve efter behov. Samtale med udvalgte børn ud fra skolesundhedsprofilerne

8. klasse	Udskolingsundersøgelse inkl. højde- og vægt måling samt syns- og høreprøve.	Udskolingsundersøgelse inkl. højde- og vægt måling samt syns- og høreprøve.
Klasseundervisning	Legebesøg i 0. klasse, pubertetsundervisning i 5. klasse præventionsundervisning i 8. klasse.	Legebesøg i 0. klasse, Pubertetsundervisning i 5. klasse præventionsundervisning i 8. klasse. Sundhedspædagogiske aktiviteter efter behov
Konsulentfunktion i skolerne	Råd og vejledning til børn, unge forældre og fagprofessionelle	Råd og vejledning til børn, unge forældre og fagprofessionelle
Generelle tilbud		
Daglig telefontid	1½ time dagligt ved vagttelefonen	1 time dagligt ved vagttelefonen Herudover direkte kontaktmulighed til egen sundhedsplejerske via udleveret telefonnr.
Koordineringsmøder til understøttelse af barnets trivsel	Sundhedsplejen kan efter aftale med forældrene indkalde til koordineringsmøde. Sundhedsplejen deltager også i koordineringsmøder indkaldt af andre, når det er relevant.	Sundhedsplejen kan efter aftale med forældrene indkalde til koordineringsmøde. Sundhedsplejen deltager også i koordineringsmøder indkaldt af andre, når det er relevant.
Børn anbragt i plejefamilier i		Årligt sundhedstjek til børn anbragt i Varde Kommune.